

Ziemassvētku priekšvakara ainava literatūrā

Ir ziemīga novakare, aiz loga viegla sniegpučeņa deja, gaismas starā - bibliotēkas gaišie logi, bet mājīgajās telpās vienuviet pulcinājušies grāmatu draugi. Ziemas noslēpuma pamatā paties salīdzinājums starp dabu un literatūru. Vakara stāstniece kultūras žurnāliste un literāro projektu vadītāja Liega Piešiņa atklāj kultūrvēsturiskās Latvijas - kultūras kanona vērtības. "Mērnīku laiki" – mantojums, turpinājums vai darboties griba. Saruna un emocijas par pretrunīgo un atšķirīgo zināmajā.

Romānam nav tikai literatūrvēsturiska nozīme – tajā sniegtais latviešu lauku iedzīvotāju raksturojums un detalizēti aprakstītie sadzīves ieradumi un sociālās norises padara "Mērnīku laikus" arī par vērtīgu kultūrvēsturisku un etnogrāfisku liecību. Ērtā iekārtošanās, kaimiņu attiecības ir sabiedrības šķērsgriezums, izmantojot zemes mērīšanas darbus kā fonu, kur attiecības starp paaudzēm attēlotas kā attiecības starp dažādiem laikmetiem.

Romāns nekad nav zaudējis savu aktualitāti – Ķencis mūsdienās redzams uz Piebalgas alus etiķetēm, un tiek apspēlēts novada svētkos un gadatirgos, šis tēls kļuvis populārs piebaldzēnietes Dzidras Kuzmanes atveidojumā dažādos sabiedriskos pasākumos.

Par tradīciju kļuvušas brīvdabas izrādes Vecpiebalgā. Pēc romāna motīviem 1968. gadā uzņemta Rīgas Kinostudijas mākslas filma Voldemāra Pūces (1906 – 1981) režijā.

2008. gadā "Mērnīku laiki" tika iestudēti Nacionālajā teātrī Viestura Kairiņa režijā, iestudējumā vienlīdz izvērot gan traģēdijas, gan komēdijas perspektīvas un uzsverot romāna laikmetīgumu arī 21. gadsimtā. 2009. gadā, godinot 130. gadadienu kopš romāna sarakstīšanas, Latvijas Banka laida apgrozībā sudraba jubilejas monētu, uz kuras attēloti romāna varoņi mākslinieka Laimoņa Šēnberga noformējumā.

Vakara otrajā daļā grāmatu apskats un prāta spēles – visiem aptverošas vērtības, kas atspoguļojas nacionālajās un cittautu literatūras kvalitātēs. Liegas Piešiņas ieteikumi un raksturielumi norāda gan pirktāko grāmatu tendences, gan izceļ pērles un atklāj virzību lasītāja/izdevēja noteiktajam un

paredzamajām vajadzībām. Kopums iezīmē nianšes, kas literatūru pārvērš nacionāli nozīmīgā kultūras fenomenā, veidojot katras tautas literāro kvalitāti.

Ne jau tikai mīlestībā pret ziemu atklājas nacionālās rakstura īpašības – sapņošana, domīgums, bet arī lasīšanas nodarbēs - ar ko papildināt savu lasītāja pieredzi? Pat visdziļākā Latvijas dabas dvēseles atkailināšanās, liek domāt visbaltākās domas, paveikt iecerēto un īstenot izsapņoto. Paldies, noskaņas radītājam un literatūras guru iemiesotājam Liegai. Paldies lasītājiem par uzticību un uz tikšanos daudzpusīgās tēmās un pasākumos Jaunajā 2018. gadā!

Daiga Brigmane, Stopiņu novada Ulbrokas bibliotēkas vadītāja, 2017. gada 19. decembris